

MATERIAŁY DO POZNANIA FAUNY MSZYC (HOMOPTERA, APHIDOIDEA)
LUBELSZCZYNY

Jerzy Achremowicz

Katedra Ochrony Roślin, Akademia Rolnicza, Kraków

Burzliwy rozwój polskiej afidologii, a zwłaszcza faunistyki afidologicznej, który zapoczątkował w latach pięćdziesiątych prof. H. Szelegiewicz i w dużej części podtrzymywał, został ostatnimi laty nieco zahamowany. Nie wchodząc w rozpatrywanie przyczyn tego zjawiska, należy stwierdzić, że jest ono niekorzystne, gdyż w związku z postępującą degradacją środowiska przyrodniczego prace faunistyczne nabierają nowego znaczenia i wagi. Jest to związane z koniecznością jak najszybszego poznania wszystkich elementów różnych biocenoz oraz ich wzajemnych powiązań w celu ustalenia metod ich regeneracji, a może nawet rekonstrukcji środowiska. Dotyczy to również fauny mszyc. Lubelszczyzna zaś wchodzi w okres intensywnego uprzemysłowienia. Na szczęście prace dotyczące fauny Lubelszczyzny rozwijały się ostatnio pomyślnie, gdyż w latach 1973-1978 ukazało się kilka obszernych prac dotyczących afidofauny tego obszaru [1, 6, 7, 17] oraz kilka wzmianek w innych pracach [2, 3, 13, 15].

Mimo to stopień opracowania afidofauny mszyc Lubelszczyzny jest nadal niepełny, gdyż w sposób pewny z regionu Wyżyny Lubelskiej wykazano dotychczas 213 gatunków. Podobnie przedstawia się sytuacja i dla innych regionów kraju, gdyż na 24 regiony zoogeograficzne i blisko 700 wykazanych dotychczas gatunków mszyc tylko w dwu regionach wykazano ich ponad 400, w jednym powyżej 300, a aż w 13 zaledwie poniżej 100 gatunków (dla Sudetów Wschodnich tylko 6!). Jak zatem widać, nadal istnieje pilna potrzeba dalszych opracowań faunistycznych różnych regionów kraju z Lubelszczyzną włącznie.

Mszyce do niniejszej pracy były zbierane w latach 1966-1968 na terenie Wyżyny Lubelskiej, a jedynie kilka prób dotyczy Niziny Pod-

laskiej. Pomimo opublikowania szeregu wyżej wspomnianych prac duża część materiałów zebranych przez autora nadal zachowała wartość nowości. Wynikło to prawdopodobnie z faktu, że prace te dotyczą przede wszystkim mszyc z roślinności drzewiastej, podczas gdy autor niniejszej pracy skupiał swą uwagę przede wszystkim na mszycach związanych z roślinnością zielną. Zatem w niniejszej pracy, podającej dane o występowaniu na Lubelszczyźnie 125 gatunków mszyc, znajdują się 64 gatunki nowe dla Wyżyny Lubelskiej, a także kilka gatunków wykazanych tu dopiero po raz drugi dla Polski, są to: *Forda formicaria*, *Subsaltusaphis lambersi*, *Aphis pollinosa*, *A. salviae*, *Linosiphon galli* i *Uroleucon ensifoliae*.

Serdeczna wdzięczność autora należy się p. profesorowi H. Szegiewiczowi za sprawdzenie wielu oznaczeń autora oraz oznaczenie *U. ensifoliae* oraz profesorowi F. P. Müllerowi za sprawdzenie kilku oznaczeń i oznaczenie *Aphis salviae*. Pragnę również podziękować p. mgr S. Fulmanowi - Dyrektorowi Lubelskiej Stacji Kwarantanny i Ochrony Roślin za udostępnianie samochodu służbowego do wyjazdów w teren.

PRZEGLĄD ZEBRANYCH GATUNKÓW

Adelgidae

1. *Adelges laricis* Vall. Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 21 VI 1967, na igłach *Larix europaea* L. - jaja na stylikach i samice hiemales.

Gatunek pospolity w całym kraju, na Wyżynie Lubelskiej wykazany z Lublina [7, 17].

Phylloxeridae

2. *Phylloxera coccinea* (Heyden). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, na dolnej stronie liści *Quercus robur* L., samice dzieworodne.

Gatunek wykazany z szeregu regionów Niżu, na Wyżynie Lubelskiej - z Puław [9] i Lublina [7, 17].

Pemphigidae

3. *Tetraneura ulmi* (L.). Lublin, koło Parku Ludowego nad Bystrzycą, 22 VI 1967, na korzeniach *Dactylis glomerata* L., Miasto Uniwersyteckie, sucha murawa, na korzeniach *Phleum pratense* L., bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek pospolity w całym kraju, lecz na Wyżynie Lubelskiej wykazany jedynie z Puław i okolicy [5, 14].

4. *Prociphilus bumeliae* (Schrk.). Lublin-Sławinek, 24 VII 1967, na drzewie przydrożnym, w gnieździe z liści *Fraxinus excelsior* L. - nimfy.

Gatunek występujący w całym kraju, jednak częściej w naturalnym areale jodły - żywiciela wtórnego tej mszycy, na Lubelszczyźnie wykazany z Puław [5] i Lublina [7].

5. *Thecabius affinis* (Kalt.). Lublin-Miasteczko Uniwersyteckie, 22 VI 1967, w charakterystycznie zniekształconych liściach *Populus italica* L. uskrzydłone dzieworódki i nimfy.

Gatunek pospolity w całym kraju, na Wyżynie Lubelskiej wykazany z Puław [5], Lublina [7] i Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego [1].

6. *Pemphigus bursarius* (L.). Lublin-Czechów, 22 VI 1968, w galasach na ogonkach liściowych i młodych pędach *Populus balsamifera* L. założycielki, larwy, nimfy i uskrzydłone dzieworódki.

Gatunek pospolity w całym kraju, na Wyżynie Lubelskiej wykazany z Puław [5] i Lublina [17].

+ 7. *Forda formicaria* Heyd. Lublin-Miasteczko Uniwersyteckie, sucha murawa, 22 VI 1967, na korzeniach *Phleum pratense* L., bezskrzydła dzieworódka i larwy, koloru zielonawego w kolonii *Tetraneura ulmi* (L.) odwiedzane przez mrówki oraz na korzeniach *Bromus mollis* L. również bezskrzydłe dzieworódka i larwy odwiedzane przez mrówki.

Gatunek wykazany z Nizy oraz Kotliny Nowotarskiej. Nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

Anoeciidae

8. *Anoecia corni* (F.) Börner. Lublin-Sławinek, 24 VII 1967, na szyjce korzeniowej *Dactylis glomerata* L., odwiedzana przez mrówki, niewielka kolonia złożona z uskrzydłonych i bezskrzydłych dzieworódek oraz larw i nimf.

Gatunek szeroko rozmieszczony w kraju, na Wyżynie Lubelskiej no-

towany z Puław i Lublina [5, 7], lecz jedynie jako formy sensu lato z *Cornus sanguinea* L.

Phyllaphididae

+ 9. *Drepanosiphum aceris* Koch. Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 23 VI 1968, na dolnej stronie liści *Acer campestre* L. liczne dzieworódki i larwy.

Gatunek prawdopodobnie pospolity w całym kraju, lecz notowany dotychczas z niewielu jego regionów, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 10. *Callipterinella calliptera* (Hart.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, na końcach młodych pędów *Betula verrucosa* Ehrh. bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki i larwy.

Gatunek podobnie jak poprzedni występujący prawdopodobnie w całym kraju, niedawno wykazany z okolic Lubartowa [7] (Nizina Podlascka). Nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

11. *Callipterinella tuberculata* (Heyd.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, na końcach pędów *Betula verrucosa* Ehrh. bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki oraz larwy.

Gatunek znany w kraju z szeregu regionów nizinnych oraz Wyżyny Małopolskiej i Lubelskiej (Puławy, Lublin) [7].

+ 12. *Chromaphis juglandicola* (Kalt.). Lublin-centrum, 11 VII 1966, kilka dzieworódek na dolnej stronie liści *Juglans regia* L.

Gatunek synantropijny, przybyły do nas wraz z uprawą orzecha włoskiego, znany z szeregu regionów, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

13. *Tinocallis platani* (Kalt.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, na dolnej stronie liści odrostów *Ulmus laevis* Poll. kilka uskrzydłonych dzieworódek.

Gatunek znany z kilku regionów niżowych oraz z Wyżyny Lubelskiej (Puławy) [5].

14. *Myzocallis coryli* (Goetze). Lublin-cmentarz komunalny, 13 VII 1966, Lublin-Sławinek, 24 VII 1967, na dolnej stronie liści *Corylus avellana* L. larwy i nimfy, dzieworódki.

Gatunek pospolity w całym kraju, dla Wyżyny Lubelskiej podawany z Puław [7], okolic Lublina [7] i Tomaszowa Lubelskiego oraz Zamościa [6].

15. *Tuberculoides annulatus* (Hart.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, 23 VI 1968, na dolnej stronie liści *Quercus robur* L. liczne dzieworódki i larwy.

Gatunek pospolity w całej Polsce, na Lubelszczyźnie znajdujący w Puławach, Lublinie [7] oraz okolicach Zamościa [6].

16. *Tuberculatus quercus* (Kalt.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, na dolnej stronie liścia *Quercus robur* L. jedna uskrzydłona dzieworódka.

Gatunek wykazywany w kraju z kilku regionów niżowych na północy, w centrum i na południu, prawdopodobnie rozmieszczony w całej Polsce, jednak niezbyt częsty. Na Wyżynie Lubelskiej notowany z Puław [14].

+ 17. *Therioaphis luteola* (Börn.). Lublin-za Sławinkiem, 24 VII 1967, uprawa konicyzny, bezskrzydłe dzieworódki i larwy wytrząśnięte z *Trifolium pratense* L.; Kijany, 26 VII 1967, jedna bezskrzydła samica dzieworodna wytrząśnięta z *Trifolium pratense* L.

Gatunek wykazany dotychczas jedynie z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej oraz z Pojezierza Mazurskiego (Ługwałd) [14]. Występuje prawdopodobnie częściej na suchych i ciepłych stanowiskach, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 18. *Therioaphis ononidis* (Kalt.). Lublin-Czechów, 24 VII 1967, podmokłe rumowisko, okazy wytrząśnięte z krzewu *Ononis arvensis* L., bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki oraz parę larw.

Gatunek wykazywany dotąd w kraju z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (Poznań), Wyżyny Małopolskiej (Krzyżanowice) i okolic Chrzanowa [14], w zbiorach autora znajdują się ponadto okazy z Garlicy Murowanej koło Krakowa; nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 19. *Therioaphis riehi* (Börn.). Lublin-Park Ludowy, 11 VII 1966, jedna dzieworódka wytrząśnięta z *Melilotus albus* Med.

Gatunek prawdopodobnie występujący powszechnie, lecz wykazywany z kilku zaledwie regionów kraju; nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

Chaitophoridae

20. *Periphyllus lyropictus* (Kessl.). Chełm Lubelski, 24 VI 1967, liczne bezskrzydłe dzieworódki i larwy, nieliczne uskrzydłone na dolnej stronie liści *Acer platanoides* L., odwiedzane przez mrówki.

Gatunek podawany z kilku regionów rozsianych po całym kraju, na Wyżynie Lubelskiej notowany z Puław [5] i Lublina [7, 17].

21. *Chaitophorus beuthani* (Börn.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, na dolnej stronie liści *Salix viminalis* L.; Zemborzyce, 23 VI 1967, krzewy nadwodne na łące, na dolnej stronie liści *S. cinerea* L. pojedyncze bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek szeroko rozmieszczony w kraju, wykazany również z Puław i ich okolic [6, 7].

22. *Chaitophorus leucomelas* Koch. Lublin-Felin, 13 VII 1966; Lublin-Czechów, 22 VI 1968; Lublin-Ogród Botaniczny, 22 VI 1967, pojedyncze bezskrzydłe dzieworódki w galasach powstałych po żerowaniu *Thecabius affinis* (Kalt.) na liściach *Populus berolinensis* Dipp. i na liściach *P.italica* Moench.

Gatunek znany z wielu regionów kraju i prawdopodobnie wszędzie pospolity, na Wyżynie Lubelskiej notowany z Puław i okolic [5], z Lublina [7] i Nałęczowa [6].

23. *Chaitophorus salijaponicus* ssp. *niger* Mordv. Kijany pow. Lubartów, w parku pałacowym, 26 VII 1967, na dolnej stronie liści *Salix fragilis* L. bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek znany w kraju z kilku regionów od gór aż po wybrzeże morskie; nowy dla Niziny Podlaskiej.

24. *Chaitophorus populialbae* (B.d.F.). Poniatowa, 25 VII 1967, w łągu, na dolnej stronie liści *Populus tremula* L. kilka bezskrzydłych dzieworódek.

Gatunek szeroko rozmieszczony w kraju, dla Wyżyny Lubelskiej notowany z Lublina [7, 17].

25. *Chaitophorus tremulae* Koch. Poniatowa, 25 VII 1967, w łągu, na dolnej stronie liści *Populus tremula* L. bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek szeroko rozmieszczony w kraju, na Wyżynie Lubelskiej znany z okolic Lublina [7].

+ 26. *Sipha glyceriae* (Kalt.). Lublin-Sławinek, 24 VII 1967, liczne bezskrzydłe dzieworódki i larwy wytrąsnięte z traw rosnących w podmokłym rowie; Lublin-Czechów, 22 VI 1968, bezskrzydła dzieworódka i kilka larw zebranych z pędu *Rorippa silvestris* (L.) Bess. rosnącej nad kałużą wodną.

Gatunek szeroko rozpowszechniony w kraju, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 27. *Sipha maydis* (Kalt.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 25 VI 1968, bezskrzydła dzieworódka wytrąsnięta z kępy *Calamagrostis epigeios* (L.) Roth.

Gatunek rozmieszczony w Polsce na niżu oraz wyżynach południowych, dla Wyżyny Lubelskiej podawany z Puław [5], ale dane te wymagały potwierdzenia.

+ 28. *Atheroides serrulatus* Halid. Lublin-nad Bystrycą, 22 VII 1967; Lublin-Sławinek, 24 VII 1967, pojedyncze dzieworódki wytrąsane z traw; Poniatowa, 24 VI 1968, jedna bezskrzydła dzieworódka wytrąsnięta z turzyc i traw nadwodnych.

Gatunek szeroko rozmieszczony w kraju, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 29. *Therioaphis tenera* (Ajzenberg). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 23 VI 1968, dzieworódki i larwa wytrząśnięta z *Caragana arborescens* Lam.

Gatunek wykazany z kilku niżowych regionów kraju, pojawił się u nas około 1966 roku ze wschodu; nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 30. *Therioaphis trifoli trifoli* (Monell) [= *maculata* Buckt.]. Kazimierz nad Wisłą, Góra Zamkowa, 25 VII 1967, liczne bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki, larwy i nimfy wytrząśnięte z *Lotus corniculatus* L.; Lublin-nad Bystrzycą koło Parku Ludowego, 22 VII 1967, jedna bezskrzydła samica dzieworodna wytrząśnięta z *Trifolium repens* L.

Gatunek pospolity w całym kraju, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 31. *Subsaltusaphis lambersi* (Qued.). Antoniowy, 24 VI 1968, jedna bezskrzydła dzieworódka wytrząśnięta z turzyc nadwodnych.

Gatunek wykazany przez autora tylko raz w kraju z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 32. *Subsaltusaphis ornata* (Theob.). Poniatowa, 24 VI 1968, bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki oraz larwy wytrząśnięte z nadwodnych turzyc.

Gatunek wykazany z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Pojezierza Mazurskiego i okolic Chrzanowa, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 33. *Saltusaphis Scirpus* Theob [= *iberica* Bör.]. Poniatowa, 24 VI 1968, jedna bezskrzydła dzieworódka wytrząśnięta z turzyc nadwodnych.

Gatunek wykazywany z trzech regionów niżowych na północy kraju oraz z okolic Chrzanowa, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

Lachnidae

34. *Eulachnus agilis* (Kalt.). Podole, 24 VII 1967, lasek sosnowy, jedna bezskrzydła dzieworódka strząśnięta z *Pinus silvestris* L.

Gatunek podawany z kilku regionów całej Polski, prawdopodobnie występuje w całym kraju, choć niezbyt często. Z Wyżyny Lubelskiej podawany z Lublina [7, 17].

35. *Schizolachnus pineti* (F.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, bezskrzydłe dzieworódki na igłach *Pinus silvestris* L.

Gatunek pospolity w całym kraju. Na Wyżynie Lubelskiej notowany z Puław [5, 6], Lublina [7, 17] i okolic Zamościa [6].

+ 36. *Cinara pilicornis* (Hart.). Lublin-Park Ludowy, 25 VI 1967, uskrzydłona dzieworódka i larwy na młodym pędzie białego świerka ozdobnego.

Gatunek znany z szeregu regionów Polski, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

37. *Cinara cuneomaculata* (delGu.) [= *C. boernerii* HRL]. Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, bezskrzydłe dzieworódki i larwy strząsane z pędów *Larix europaea* L.

Gatunek notowany z wielu stanowisk w kraju, podawany także z Lublina [7, 17].

38. *Cinara pini* (L.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki i larwy na młodym pędzie *Pinus silvestris* L. odwiedzane przez mrówki.

Gatunek częsty w różnych regionach kraju, na Wyżynie Lubelskiej notowany z Puław [5] i Lublina [7, 17].

39. *Lachnus roboris* (L.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki oraz larwy na pędzie *Quercus robur* L.

Gatunek wykazany z wielu miejscowości na niżu oraz z kilku stanowisk z wyżyn; dla Wyżyny Lubelskiej podawany z Puław [7] i okolic Kazimierza Dolnego [5].

Aphididae

+ 40. *Paraschizaphis scirpi* (Pass.). Poniatowa, 24 VI 1968, kilka bezskrzydłych dzieworódek wytrząśniętych z szuwarów nadwodnych z rosnącą w pobliżu pałąką wodną.

Gatunek wykazany z kilku zaledwie regionów kraju na niżu, Wyżynie Małopolskiej i z okolic Chrzanowa, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 41. *Schizaphis jaroslavi* (Mordv.). Cuple, 24 VI 1968, uskrzydłona dzieworódka i larwy strząśnięte z traw; Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 25 VI 1968, jedna bezskrzydła dzieworódka strząśnięta z *Calamagrostis epigeios* (L.). Roth.

Gatunek wykazany z kilku regionów kraju na niżu, nowy dla Wyżyny i Wyżyny Lubelskiej.

+ 42. *Schizaphis weingaertneriae* H R L. Cuple, 24 VI 1968, jedna bezskrzydła dzieworódka wytrząśnięta z *Corynephorus canescens* (L.) P.B.

Gatunek znany z kilku regionów niżowych oraz z Górnego Śląska; nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

43. *Aphis affinis* Del Gu. Poniatowa, 24 VI 1968, w zwiniętych młodych liściach *Mentha aquatica* L. liczne uskrzydłone dzieworódki, nimfy i larwy, nieliczne bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek znany z południowej części kraju oraz Pojezierza Mazurskiego, na Lubelszczyźnie notowany (?) w okolicach Lublina i Kijan.

+ 44. *Rhopalosiphum maidis* (Fitch). Żuków, ogród warzywny, 14 VII 1966, kolonie bezskrzydłych dzieworódek i larw w pochwach liściowych *Echinochloa crus-galii* (L.) P.B.

Gatunek synantropijny, przybyły do nas prawdopodobnie od południa w ślad za chwastami z rodziny traw oraz z uprawą kukurydzy, w kraju wykazany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Śląska Dolnego i Górnego, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 45. *Aphis confusa* Walk. (sensu Börn.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 25 VI 1968, na końcach pędów *Knautia arvensis* (L.) Coult. liczne kolonie larw i dzieworódek, wśród których przeważały morfy uskrzydłone.

Gatunek znany w kraju z kilku stanowisk na Niżu i z Wyżyny Małopolskiej; nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

46. *Aphis craccivora* Koch. Lublin-cmentarz przy ulicy Ogrodowej, 13 VII 1966; Kijany, 26 VII 1967, na młodych pędach *Robinia pseudo-accia* L. beuskrzydłe dzieworódki i larwy; Lublin-Czechów, 22 VI 1968, na końcach pędów *Stellaria media* Vill. (!), bezskrzydłe dzieworódki i larwy odwiedzane przez mrówki, razem z kolonią *Myzus certus* (Walk.); Lublin-Park Ludowy, 22 VII 1967, na baldachu *Anthriscus silvestris* (L.) Hoffm. bezskrzydła dzieworódka i kilka larw.

Gatunek pospolity w całym kraju, na Lubelszczyźnie notowany z Kazimierza Dolnego, Puław i Lublina [7], na gwiazdnicy stwierdzony po raz pierwszy w kraju.

47. *Aphis fabae* Scop. (Sensu latiore). Lublin-Felin, 13 VII 1966, w skręconych liściach *Viburnum opulus* L.; Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 25 VI 1968, w zwiniętych liściach przy końcu pędów *Ballota nigra* L. liczne bezskrzydłe dzieworódki i larwy, na młodych pędach *Euonymus nana* - liczne kolonie.

Jeden z najpospolitszych gatunków mszyc krajowych, nie podawany dotychczas z bazyli i trzmieliny wązkolistnej.

48. *Aphis frangulae* Kalt. Lublin-Park Ludowy, 11 VII 1966, na końcu pędu *Capsella bursa-pastoris* (L.) Med., kilka bezskrzydłych wraz z kolonią *Lipaphis erysimi* (Kalt.).

Również jeden z najpospolitszych w Polsce gatunków mszyc, notowany z Puław [5] i Lublina [7], lecz nie podawany z tasznika.

49. *Aphis galii-scabri* Schrk. Lublin-Wrotków, lasek brzożowo-sosnowy, 25 VI 1967, na końcach pędów *Galium schultesii* Vest. kolonie

bezkrzydłych dzieworódek i larw silnie pokrytych wełną woskową, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek szeroko rozmieszczony w kraju, na Lubelszczyźnie notowany z Puław [14].

50. *Aphis genistae* Scop. Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, na końcach pędów *Genista tinctoria* L. kolonie bezskrzydłych dzieworódek i larwy.

Gatunek szeroko rozmieszczony w kraju, notowany też z Puław [5] i Lublina [7].

51. *Aphis intybi* Koch. Żuków, 14 VII 1966, Kazimierz Dolny, 24 VI 1968, kolonie mszyc dzieworodnych na pędach *Cichorium intybus* L.

Gatunek wykazany z szeregu regionów kraju, dla Wyżyny Lubelskiej notowany z Puław [6].

52. *Aphis nasturtii* Kalt. Lublin-Czechów, podmokłe rumowisko, 22 VI 1968, kilka bezskrzydłych dzieworódek i larw wytrząśniętych z *Lepidium ruderale* L., na końcach pędów i kwiatach *Rorippa silvestris* (L.) Bess. duże kolonie dzieworódek i larw; Lublin-LSM, 23 VI 1968, na końcach pędów *Anagallis arvensis* L., kolonie złożone z bezskrzydłych i uskrzydłych dzieworódek i larw.

Gatunek pospolity w całym kraju, na Lubelszczyźnie notowany z Puław i Lublina z żywicieli pierwotnych, a z roślin podanych powyżej - po raz pierwszy.

+ 53. *Aphis pollinosa* Walk. Lublin-cmentarz przy ulicy Ogrodowej, 13 VII 1966, na szypułce kwiatowej *Epilobium monatum* L. bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki odwiedzane przez mrówki.

Gatunek wykazany z Polski jedynie raz w Poznaniu, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

54. *Aphis praeterita* Walk. Lublin-cmentarz przy ulicy Ogrodowej, 13 VII 1966, na szypułkach nasion *Chaemenerion angustifolium* (L.), Scop. liczne bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki oraz larwy.

Gatunek prawdopodobnie pospolity w kraju, lecz notowany z kilku tylko regionów od Niżu po góry, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

55. *Aphis idaei* V. d. Goot. Lublin-ogródki działkowe koło Parku Ludowego, 22 VII 1967, w zwiniętych liściach na końcu pędu *Rubus idaeus* L. kolonia bezskrzydłych dzieworódek i larw odwiedzanych przez mrówki.

Gatunek w kraju pospolity, dla Wyżyny Lubelskiej notowany z Puław, Lublina, Tereszyna pod Lublinem [7], Krasnegostawu i Zamościa, lecz przeważnie na podstawie wyrosli [14].

+ 56. *Aphis salviae* Walk. Lublin-Rury Jezuickie, 25 VI 1967, na zboczu wąwozu lessowego, jedna bezskrzydła dzieworódka i kilka larw na pędzie *Salvia verticillata* L. - odwiedzane przez mrówki.

Gatunek uważany za synonim *Aphis craccivora* Koch. W Europie Zachodniej i Środkowej niezbyt częsty, natomiast na Ukrainie, Zakaukaziu i w Azji Centralnej jest szkodnikiem upraw szałwi lekarskiej.

57. *Aphis sambuci* (L.). Żuków, 14 VII 1966, w ogrodzie warzywnym, na korzeniach *Rumex crispus* L. bezskrzydłe dzieworódki oraz jedna uskrzydłona i larwy, odwiedzane przez mrówki; Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, jedna uskrzydłona dzieworódka, przypadkowo na topoli.

Gatunek pospolity w całym kraju, dla Wyżyny Lubelskiej notowany z Puław [5], Lublina [7] i Zamościa [6] na żywicielach pierwotnych.

+ 58. *Aphis sarothamni* Franss. Uściąż koło Kazimierza Dolnego, 24 VI 1968, nieliczne rozproszone kolonie na końcach pędów *Sarothamnus scoparius* (L.) Wimm. rosnących wzdłuż szosy na piaszczystych miejscach.

Gatunek dość rzadki, lecz prawdopodobnie rozmieszczony na całym aerale żarnowca w Polsce. Notowany u nas na Niżu, Wyżynie Małopolskiej i z okolic Chrzanowa, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

59. *Aphis sedi* Kalt. Krzczonów-cmentarz, 24 VI 1966, liczna kolonia morf dzieworodnych na pędzie kwiatowym *Sedum reflexum* L.

Gatunek notowany w kraju z Pojezierzy, Niżu oraz z Puław [7].

60. *Aphis spiraephaga* F.P. Müll. Lublin-Felin, żywopłot, 13 VII 1966, na pędzie i liściach *Spiraea salicifolia* L. nieliczne kolonie bezskrzydłych dzieworódek i larw; Lublin-LSM, 22 VI 1968, liczne kolonie morf dzieworodnych na liściach i pędach *Spiraea vanhouttei* Zabel.

Gatunek synantropijny, przybyły do nas prawdopodobnie ze wschodu lub od gór z południowego wschodu, gdzie tawuły występują w stanie dzikim. W kraju notowany z niewielu regionów na Niżu oraz na Pogórzu, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

61. *Aphis taraxacicola* (Börn.). Lublin-centrum, ogródek przydomowy, 11 VII 1966, u nasady liści *Taraxacum officinale* Web. jedna bezskrzydła dzieworódka, nimfa i larwy odwiedzane przez mrówki.

Gatunek prawdopodobnie bardzo pospolity w całym kraju, jednak wykazany z niezbyt wielu miejscowości w pasie Pojezierzy, Niżu oraz Wyżyn. Dla Wyżyny Lubelskiej wykazany z Puław [5], Lublina i Zwierzynca [6].

62. *Aphis umbrella* (Börn.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu,

22 VI 1967, na dolnej stronie skrzyconych liści *Malva neglecta* Wallr. duża kolonia bezskrzydłych dzieworódek odwiedzanych przez mrówki.

Gatunek znany z całego prawie kraju z wyjątkiem gór. Na Lubelszczyźnie znajdowany w okolicach Puław [5] oraz w Zemborzycach koło Lublina [14].

63. *Aphis vandergooti* (Börn.). Lublin-ogródki działkowe koło Parku Ludowego, 11 VII 1966, u nasady korzeni *Achillea millefolium* L. niewielka kolonia bezskrzydłych dzieworódek i larw odwiedzana przez mrówki.

Gatunek znany z wielu regionów kraju od gór aż po Pojezierze Mazurskie, dla Wyżyny Lubelskiej podawany z Tomaszowa Lubelskiego [6].

+ 64. *Protaphis hartigi* (H R L). Żuków, miedza wśród zbóż, 14 VII 1966, na szyćce korzeniowej *Centaurea cyanus* L. kolonia larw odwiedzanych przez mrówki.

Gatunek znany z niewielu regionów kraju w pasie Pojezierzy, Niżu oraz z Wyżyny Małopolskiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 65. *Anuraphis catonii* HRL. Lublin-Rury Jezuickie, zbocze wąwozu lessowego, 25 VI 1967, na szyćce korzeniowej *Pimpinella saxifraga* L. niewielka kolonia mszyc złożona z uskrzydłonej i trzech bezskrzydłych dzieworódek oraz larw, odwiedzana przez mrówki.

Gatunek znany w kraju z Wybrzeża Bałtyku, Pojezierzy oraz Beskidu Zachodniego, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 66. *Anuraphis farfarae* (Koch.). Lublin-Czechów, podmokłe rumowisko, 13 VII 1966, na szyćce korzeniowej *Tussilago farfara* L. dwie bezskrzydłe dzieworódki odwiedzane przez mrówki.

Gatunek częsty w całym kraju, dla Wyżyny Lubelskiej notowany z Puław z gruszy na podstawie uszkodzeń [5].

67. *Anuraphis subterranea* (Walk.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, u nasady liścia w pochwie liściowej *Heracleum* sp. bardzo duże kolonie odwiedzane przez mrówki.

Gatunek wykazywany w kraju z Niżu, Wyżyny Małopolskiej oraz z Wyżyny Lubelskiej (Lublin) [7], w tym ostatnim wypadku wyłącznie z żywicieli pierwotnych.

+ 68. *Dysaphis apiifolia petroselini* (Börn.). Żuków, ogród warzywny, 14 VII 1966, na szyćce korzeniowej *Conium maculatum* L. duża kolonia bezskrzydłych dzieworódek, larw i nielicznych nimf odwiedzanych przez mrówki.

Podgatunek notowany z niewielu regionów kraju w pasie Pojezierzy, Niżu oraz na Wyżynie Małopolskiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 69. *Dysaphis bononii* (HRL). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu,

23 VI 1968, na szyjce korzeniowej *Pastinaca sativa* L. kolonia złożona z uskrzydłonej i bezskrzydłych dzieworódek oraz larwy odwiedzane przez mrówki.

Gatunek znany w kraju z Pojezierza Mazurskiego, Niżu, Śląska Górnego oraz Wyżyny Małopolskiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

70. *Dysaphis crataegi* (Kalt.). Lublin-centrum, ogródek przydomowy, 11 VII 1966, na szyjce korzeniowej *Pastinaca sativa* L. uskrzydłona dzieworódka i dwie larwy odwiedzane przez mrówki.

Gatunek pospolity i podawany z wielu różnych części kraju, jednak przeważnie na podstawie uszkodzeń liści głogu, co nie jest miarodajne. Na Wyżynie Lubelskiej notowany z Puław [5] i Lublina [7, 17] z głogów, ostatnio podano go jako szkodnika marchwi, również i z Lubelszczyzny [3].

+ 71. *Dysaphis krumboltzi* F.P. Müll., Lublin-Ogród Botaniczny Akademii Medycznej, 22 VI 1967, na szyjce korzeniowej *Valeriana officinalis* L. kilka bezskrzydłych dzieworódek i larw odwiedzanych przez mrówki.

Gatunek wykazany w Polsce jedynie z Pojezierza Mazurskiego i okolic Chrzanowa, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

72. *Dysaphis lappae lappae* (Koch.). Lublin-centrum, ogródek przydomowy, 11 VII 1966, w kątach liści pod ziemią na *Arctium lappa* L. liczne bezskrzydłe dzieworódki i larwy odwiedzane przez mrówki.

Gatunek wykazywany u nas jedynie z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Wyżyny Małopolskiej oraz Wyżyny Lubelskiej: z Lublina [7] i Tomaszowa Lubelskiego [6].

+ 73. *Dysaphis lauberti* (Börn.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, w kątach liści *Heracleum* sp. dwie bezskrzydłe dzieworódki w kolonii *Anuraphis subterranea* (Walk.).

Gatunek dość rzadki, wykazany z kraju z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej oraz Beskidu Zachodniego, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 74. *Dysaphis radicola* (Mordv.). Żuków, ogród warzywny, 14 VII 1966, parę bezskrzydłych dzieworódek i nimfa na korzeniu *Rumex crispus* L. razem z kolonią *Aphis sambuci* L.

Gatunek wykazany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej, Śląska Dolnego i Wyżyny Małopolskiej (Góra Puławska), nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

76. *Dysaphis plantaginea* (Pass.). Lublin-LSM, 22 VI 1966, w skręconych liściach jabłoni *Malus domestica* Borb. kolonie bezskrzydłych i uskrzydłonych dzieworódek i larw oraz nimf.

Gatunek synantropijny występujący na różnych odmianach jabłoni uprawnych. W latach 60. silnie uszkadzający jabłonie, dziś - rzadziej notowany w całym prawie kraju, lecz z Wyżyny Lubelskiej tylko z Kazimierza Dolnego [6].

77. *Brachycaudus helichrysi* (Kalt.). Lublin-centrum, ogród przydomowy, 11 VII 1966, w skręconych i zniekształconych liściach na końcach pędów *Erigeron canadensis* L. kilka bezskrzydłych dzieworódek i larw; Lublin-Czechów, 22 VI 1968, uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki i larwy wytrząśnięte z *Lepidium ruderales* L. rosnącego na suchym rumowisku.

Gatunek bardzo pospolity w całym kraju na Lubelszczyźnie notowany z Puław i Lublina [7], w tym ostatnim przypadku z jabłoni razem z kolonią *B. cardui* (!), oraz z Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego [1]. Na pieprzycy gruzowej gatunek ten wystąpił po raz pierwszy.

+ 78. *Brachycaudus linariae* Stroy. Lublin, 22 VII 1967, na szyjce korzeniowej *Linaria vulgaris* L. jedna bezskrzydła dzieworódka i larwa na piaszczystym brzegu Bystrzycy.

Gatunek rzadki, wykazany z kraju jedynie z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Wyżyny Małopolskiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

79. *Brachycaudus spireae* (Oestl.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 23 VI 1968, w zwiniętych rurkowato liściach *Spirea salicifolia* L. kilka bezskrzydłych dzieworódek, larw i nimf.

Gatunek notowany z wielu regionów kraju, w tym także i z Lublina [7].

+ 80. *Brachycolus stellariae* (Hardy). Poniatowa, 25 VII 1967, wewnątrz rurkowato skręconych liści *Stellaria holostea* L. bezskrzydłe dzieworódki i larwy, podszycie łągu.

Gatunek notowany z wielu regionów kraju, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 81. *Semiaphis anthrisci* (Kalt.). Lublin-nad Bystrzycą, 22 VII 1967, Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 25 VI 1968, na pędach kwiatowych, baldachach i w zwiniętych liściach w górnej części roślin - *Anthriscus silvestris* (L.) Hoffm. duże kolonie bezskrzydłych dzieworódek, nimf i larw razem z koloniami *Cavariella aegopodii* (Scop.).

Gatunek podawany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Niziny Sandomierskiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 82. *Spatulophorus incanae* F.P.Müll. Lublin-Sławinek, sucha mura-
wa, 24 VII 1966, w kwiatostanach *Berberoa incana* (L.) D.C. kilka bezskrzydłych dzieworódek.

Gatunek synantropijny żerujący wyłącznie na pyleńcu pospolitym, przybyły do Europy prawdopodobnie za rośliną żywicielską ze wschodu, notowany w kilku daleko leżących od siebie regionach: z Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej i Śląska Górnego, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 83. *Lipaphis erysimi* (Kalt.). Lublin, ogródki działkowe koło Parku Kultury, 11 VII 1966, na końcach pędów *Capsella bursapastoris* (L.) Med. kilka bezskrzydłych dzieworódek.

Gatunek pospolity, notowany z wielu regionów kraju, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 84. *Aspidaphis adjuvans* (Walk.). Lublin-Czechów, suche runowisko, 22 VI 1968, bezskrzydła dzieworódka i larwa wytrząśnięte z *Polygonum aviculare* L.

Gatunek trudny do znalezienia z powodu ukrytego trybu życia, lecz prawdopodobnie niezbyt rzadki, w kraju wykazany jedynie z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Niziny Mazowieckiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 85. *Hyadaphis tataricae* (Ajz.). Lublin-Felin, 13 VII 1966, w zwinionych pędach i liściach *Lonicera tatarica* L. bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek synantropijny, związany głównie z hodowanym wiciokrzewem tatarskim, przybył do Polski prawdopodobnie około 1956 r. ze wschodu, wykazywany z wielu regionów nizinnych i wyżowych, lecz nie wykazywany dotychczas z Wyżyny Lubelskiej.

+ 86. *Hyalopteroides humilis* (Walk.). Lublin-Park Ludowy, 22 VII 1967; Lublin-Sławinek, 24 VII 1967, wytrząśnięte z traw i kupkówki *Dactylis glomerata* L. dwie bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek prawdopodobnie częsty w całym kraju, lecz wykazany dotychczas z kilku zaledwie regionów Polski, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 87. *Coloradoa tanacetina* (Walk.). Lublin, ogródki działkowe koło Parku Ludowego, 11 VII 1966, Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 25 VI 1968, bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki wytrząśnięte z *Tanacetum vulgare* L.

Gatunek wykazany z kilku regionów kraju na północy, w centrum i południu, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 88. *Myzaphis rosarum* (Kalt.). Żuków, 14 VII 1966, na dolnej stronie liści róży uprawnej, wzdłuż nerwów głównych pojedynczo kilka bezskrzydłych dzieworódek i larwa.

Gatunek wykazany w kraju z Pobrzeża Bałtyku, Niziny i Śląska Górnego, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

89. *Cavariella aegopodii* (Scop.). Lublin-Felin, 13 VII 1966, na szypułkach kwiatowych *Foeniculum vulgare* L. bezskrzydłe dzieworódki i larwy oraz dwie dzieworódki uskrzydłone.

Gatunek pospolity w całym kraju, z Wyżyny Lubelskiej podany z Puław [6].

90. *Cavariella theobaldi* (Gill. et Bragg). Lublin-cmentarz przy ulicy Ogrodowej, 13 VII 1966, na pędach i baldachach *Heracleum* sp. liczne kolonie bezskrzydłych dzieworódek i larw.

Gatunek pospolity w kraju, na Lubelszczyźnie notowany z Lublina oraz Włodawy [1, 7] i Zamościa [7].

+ 91. *Myzus certus* (Walk.). Lublin-Czechów, 22 VI 1968, na młodych łodyżkach *Stellaria media* Vill. bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek podawany u nas jedynie z Pojezierzy i Niżu, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

92. *Myzus persicae* (Sulz.). Lublin, ogródki działkowe koło Parku Ludowego, 11 VII 1966, na pędzie *Capsella bursa-pastoris* (L.) Med. jedna bezskrzydła dzieworódka w kolonii *Lipaphis erysimi* (Kalt.); Lublin-Czechów, 22 VI 1968, wytrąsnięte z *Lepidium ruderales* L. jedna bezskrzydła dzieworódka, dwie uskrzydłone dzieworódki i larwy.

Gatunek bardzo pospolity i częsty w kraju, element antropogenny, tworzy zwarte większe kolonie jedynie na roślinach obcego pochodzenia, z Wyżyny Lubelskiej znany z Lublina i Tomaszowa Lubelskiego z roślin psiankowatych i popielnika [7].

+ 93. *Tubaphis ranunculina* (Walk.). Lublin-Miasteczko Uniwersyteckie, 22 VI 1968, dwie larwy na liściu *Ranunculus repens* L.

Gatunek wykazany w kraju z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Śląska Górnego, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 94. *Cryptomyzus korschelti* Börn. Lublin-LSM, 22 VI 1968, w pęcherzach na dolnej stronie liści *Ribes alpinum* L. bezskrzydłe dzieworódki, larwy i nimfy.

Gatunek synantropijny rozprzestrzeniony wraz z uprawą porzeczki alpejskiej, wykazany dotąd z Niżu i w północnych regionach kraju, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 95. *Cryptomyzus leonuri* Bozhko. Lublin-Miasteczko Uniwersyteckie, 22 VI 1967, na dolnej stronie liści *Leonurus cardiaca* L. bezskrzydła dzieworódka i larwy.

Gatunek synantropijny, przybyły do nas za rośliną żywicielską, ma w Polsce zachodnią granicę swego zasięgu (Nizina Wielkopolsko-Kujawska), wykazywany jeszcze ponadto z Pojezierza Mazurskiego i Wyżyny Małopolskiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 96. *Capitophorus carduinus* (Walk.). Lublin, ogródki działkowe koło Parku Ludowego, 22 VII 1967; Lublin-Sławinek, 24 VII 1967, na dolnej stronie liści *Cirsium arvense* L. bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Prawdopodobnie element synantropijny, gdyż występuje przeważnie na ostrożeniach i oście nastroszonym, które są gatunkami chwastów rozwleczonymi z uprawą zbóż, wykazany z Pojezierzy, Niżu, Wyżyny Małopolskiej i Śląska Górnego, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

97. *Capitophorus hipophaes* (Walk.). Lublin, ogródki działkowe koło Parku Ludowego nad Bystrzycą, 22 VII 1967, na dolnej stronie liści *Polygonum tomentosum* Schrk. bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek synantropijny przybyły na Lubelszczyznę z oliwnikiem i rokitnikiem, które są żywicielami pierwotnymi tych mszyc, wykazywany z szeregu regionów w kraju, od Wyżyny Małopolskiej po Wybrzeże Bałtyku. Z Wyżyny Lubelskiej notowane w Puławach [6] i Lublinie [7].

98. *Pleotrichophorus glandulosus* (Kalt.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, jedna uskrzydłona dzieworódka złapana przypadkowo na ostrożniu polnym.

Gatunek wykazywany z szeregu regionów w kraju, dla Wyżyny Lubelskiej notowany z Puław [5].

+ 99. *Pleotrichophorus persimilis* Börn. Cuple, wydma w lasku sosnowym, 24 VI 1968, bezskrzydłe dzieworódki i larwy wytrząśnięte z pędów *Artemisia campestris* L.

Gatunek notowany u nas jedynie z Pobrzeża Bałtyku i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, prawdopodobnie występujący częściej na suchych, ciepłych stanowiskach, gdzie rośnie bylica polna, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 100. *Nasonovia nigra* (HRL). Podole, lasek sosnowo-brzozowy, 25 VII 1967, w liściach *Hieracium* sp. złożonych ku górze bezskrzydła dzieworódka i larwa obok wylinek i mumii spasożytnawych mszyc.

Podgatunek wykazywany z całego prawie kraju, jednak nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 101. *Nasonovia pilosellae* (Börn.). Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, w zwiniętych ku górze liściach i na szypułkach kwiatowych *Hieracium pilosella* L. kilka uskrzydłonych i bezskrzydłych dzieworódek i larwy.

Gatunek szeroko rozmieszczony w kraju, na Lubelszczyźnie notowany z Puław [5].

102. *Hyperomyzus pallidus* HRL. Lublin-Miasteczko Uniwersyteckie, 22 VI 1967, ogródki działkowe nad Bystrzycą, 22 VII 1967, na dolnej stronie liści *Sonchus arvensis* L. bezskrzydłe dzieworódki i larwy, nieliczne uskrzydłone.

Gatunek pospolity choć notowany z niewielu regionów kraju, dla Wyżyny Lubelskiej podany z Lublina [7].

103. *Acyrthosiphon caraganae* (Chol.). Lublin-Miasteczko Uniwersyteckie, 22 VI 1967, na końcach pędów *Caragana arborescens* Lam. liczne kolonie bezskrzydłych i uskrzydłych dzieworódek, larw i nimf.

Gatunek synantropijny, przybyły do nas za rośliną żywicielską ze wschodu. Notowany z wielu regionów w kraju, a na Lubelszczyźnie z Puław [5].

+ 104. *Acyrthosiphon loti* (Theob). Lublin-nad Bystrzycą, 22 VII 1967, bezskrzydłe dzieworódki i larwy wytrząśnięte z *Lotus corniculatus* L.

Gatunek notowany w Polsce jedynie z Pobrzeża Bałtyku, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Niziny Mazowieckiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 105. *Acyrthosiphon pelargonii* (Kalt.) (sensu latiore). Lublin-nad Bystrzycą, 22 VII 1967, na dolnej stronie liścia *Malva neglecta* Wallr. kilka bezskrzydłych dzieworódek.

Gatunek prawdopodobnie częsty w kraju, jednak notowany był u nas jedynie z Pojezierza Mazurskiego i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

106. *Acyrthosiphon pisum pisum* (Har.). Kijany, 26 VII 1967, jedna bezskrzydła dzieworódka na szypułce kwiatowej *Geum urbanum* L. w kolonii *Macrosiphum gei* (Koch); Lublin-Sławinek, 24 VII 1967, bezskrzydłe dzieworódki i larwy wytrząśnięte z uprawy koniczyzny.

Gatunek pospolity w całym kraju, znany z wielu stanowisk na Lubelszczyźnie [1, 6, 7].

+ 107. *Acyrthosiphon chelidonii* (Kalt.). Lublin-cmentarz przy ulicy Ogrodowej, 13 VII 1966, pojedynczo na dolnej stronie liści *Chelidonium maius* L. bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek wykazany w kraju jedynie z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Niziny Mazowieckiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

108. *Metopolophium dirhodum* (Walk.). Lublin-nad Bystrzycą, 22 VII 1967, liczne bezskrzydłe dzieworódki i larwy wytrząśnięte z traw, głównie perzu zwyczajnego.

Gatunek szeroko rozmieszczony w kraju, na Lubelszczyźnie notowany z Puław i Hrubieszowa [14].

+ 109. *Linosiphon galli* (Mam.-Sol.). Lublin-Wrotków, 25 VI 1967, las mieszany; Podole, 25 VII 1967, las mieszany, na końcach pędów

Galium schultesii Vest. liczne bezskrzydłe dzieworódki i larwy w białej i czarnej odmianie barwnej.

Gatunek znany dotychczas z Karpat, a w Polsce jedynie z Pienin, rozmieszczony prawdopodobnie szerzej w południowej części kraju.

110. *Corylobium avellanae* (Schr.). Lublin-Felin, 13 VII 1966, las mieszany, na końcach pędów *Corylus avellana* L. bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek szeroko rozmieszczony w kraju, na Lubelszczyźnie notowany z Puław [7] oraz Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego [1].

111. *Macrosiphum euphorbiae* (Thom.). Lublin, nad Bystrzycą, 22 VII 1967, jedna uskrzydłona dzieworódka złapana przypadkowo na dolnej stronie liścia ślazu zaniedbanego.

Gatunek synantropijny, szkodnik roślin uprawnych, zwłaszcza psiankowatych, pochodzi prawdopodobnie z Ameryki Północnej. W kraju szeroko rozpowszechniony, na Wyżynie Lubelskiej notowany z Puław [7] i Zamością [6].

+ 112. *Macrosiphum gei* (Koch). Lublin-Felin, 13 VII 1966, na szypułce kwiatowej *Geum urbanum* L. dwie uskrzydłone dzieworódki: (różowa i zielona) oraz larwy; Kijany, 26 VII 1967, bezskrzydłe dzieworódki i larwy - jak wyżej.

Gatunek wykazany z wielu regionów kraju od gór po wybrzeże morskie, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 113. *Titanosiphon artemisiae* (Koch). Cuple, piaszczyste miejsce w lasku sosnowym, 24 VI 1968, liczne bezskrzydłe dzieworódki (jedna uskrzydłona) i larwy wytrzaśnięte z pędów *Artemisia campestris* L.

Gatunek wykazany z Pojezierza Mazurskiego, Niżu oraz Wyżyny Małopolskiej, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

114. *Uroleucon cichorii* (Koch). Lublin-Felin, 13 VII 1966, na pędzie kwiatowym *Cichorium intybus* L. liczne kolonie bezskrzydłych i uskrzydłonych dzieworódek i larw; Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 22 VI 1967, na pędzie kwiatowym *Lapsana communis* L. bezskrzydła dzieworódka i kilka larw; Lublin-nad Bystrzycą, na pędzie kwiatowym *Leontodon autumnalis* L. bezskrzydłe dzieworódki i larwy; Cuple, na pędzie kwiatowym *Leontodon* sp., 24 VI 1968, liczne bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki i larwy.

Gatunek bardzo pospolity w całym kraju, na Wyżynie Lubelskiej wykazany z Puław [6] i okolic Lublina [7].

+ 115. *Uroleucon cirsii* (L.). Chełm Lubelski, 24 VI 1967, na pędzie kwiatowym *Gaillardia hort.* kilka bezskrzydłych i uskrzydłona dziewo-

ródka oraz larwy; Lublin-Sławinek, 24 VII 1967, na pędzie *Cirsium arvense* L. kolonia bezskrzydłych dzieworódek oraz larw.

Gatunek prawdopodobnie częsty w całym kraju, jednak dotychczas znany z kilku regionów, na Lubelszczyźnie wykazany niedawno z Żukowa, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 116. *Uroleucon pilosellae* (Börn.). Cuple, w suchym lasku sosnowym, 24 VI 1968, na pędzie kwiatowym *Hieracium pilosella* L. kolonia bezskrzydłych i uskrzydłonych dzieworódek i larw.

Gatunek wykazany u nas jedynie z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Śląska Górnego, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

117. *Uroleucon aeneum* (HRL). Lublin-nad Bystrycą, 11 VII 1966, na pędzie *Carduus acanthoides* L. dwie uskrzydłone dzieworódki.

Gatunek znany w Polsce z Pojezierza Mazurskiego, Niżu, Wyżyny Małopolskiej, Śląska Górnego oraz Wyżyny Lubelskiej: Lublina i Hrubieszowa [6].

+ 118. *Uroleucon ensifoliae* (Holm.). Kazimierz Dolny, 25 VII 1967, na pędach kwiatowych *Inula ensifolia* L. rosnącej na wapiennych zboczach Góry Zamkowej, bezskrzydłe dzieworódki i larwy, barwy czarnej.

Gatunek opisany z Czechosłowacji [4], wykazany jedynie z okolic Chrzanowa, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

119. *Uroleucon jaceae jaceae* (L.). Żuków, 14 VII 1966; Chełm Lubelski, 24 VI 1967, na pędach *Centaurea cyanus* L. bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Podgatunek znany w całym prawie kraju, na Lubelszczyźnie notowany z Puław [5] oraz okolic Hrubieszowa [6].

120. *Macrosiphoniella oblonga* (Mordv.). Lublin-centrum, ogród przydomowy, 11 VII 1966, na końcach pędu *Artemisia vulgaris* L. bezskrzydła i uskrzydłona dzieworódka.

Gatunek częsty w różnych regionach kraju, na Lubelszczyźnie notowany z Puław, Kazimierza Dolnego [5], Tomaszowa Lubelskiego [6].

+ 121. *Macrosiphoniella tapuskae* (Hott. et Fris.). Lublin-Czechów, suche rumowisko, 13 VII 1966, liczne bezskrzydłe dzieworódki i larwy oraz jedna uskrzydłona dzieworódka wytrząsane z *Matricaria chamomilla* L.

Gatunek notowany w kraju z Pojezierza Mazurskiego, Niżu, Sudetów Zachodnich oraz Beskidu Zachodniego, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

122. *Macrosiphoniella artemisiae* (B. d. F.). Lublin-centrum, ogród przydomowy, 11 VII 1966, na pędzie *Artemisia vulgaris* L. kolonia bezskrzydłych i uskrzydłonych dzieworódek oraz larw.

Gatunek notowany z Pojezierza Mazurskiego, Niżu oraz południa kraju, dla Wyżyny Lubelskiej z Puław [6].

123. *Macrosiphoniella fasciata* Del Gu. Cuple, w suchym lasku sosnowym, 24 VI 1968, wytrąsnięte z pędów *Artemisia campestris* L. bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek wykazany z wielu regionów kraju z wyjątkiem gór, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

+ 124. *Macrosiphoniella subaequalis* Börn. Cuple, suchy las sosnowy, 24 VI 1968, bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki wytrąsnięte z pędów *Artemisia campestris* L.

Gatunek znany w Polsce z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Wyżyny Małopolskiej i Śląska Górnego, nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

125. *Megoura viciae* Buck. Lublin-Ogród Botaniczny Uniwersytetu, 23 VI 1968, na młodych pędach *Lathyrus silvestris* L. duże kolonie bezskrzydłych dzieworódek i larw.

Gatunek szeroko rozpowszechniony w kraju, dla Wyżyny Lubelskiej notowany z Puław [6].

LITERATURA

1. Bochen K. 1977. Materiały do poznania fauny mszyc (Homoptera, Aphidoidea) Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Ann. UMCS, C, 22: 255-263.
2. Cichocka E., Goszczyński W. 1978. Uwagi o dwóch gatunkach mszyc, nowych szkodnikach sałaty w Polsce. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol., 208: 127-130.
3. Goszczyński W., Cichocka E. 1978. Mszyce żerujące na podziemnych częściach marchwi. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol., 208: 45-65.
4. Holman J. 1965. Description of two new *Dactynotus* species (Homoptera, Aphididae). Ac. Ent. Bohemosl., Praha, 62: 195-201.
5. Judenko E. 1930, 1931. Materiały do fauny mszyc (Aphididae) okolicy Puław z uwzględnieniem biologii. Pol. Pismo Ent., 9: 129-186.
6. Karwańska J. 1975. Nowe wiadomości o mszycach (Homoptera, Aphidoidea) Lubelszczyzny. Acta Biol., 1: 109-132.
7. Karwańska J., Wojciechowski W. 1973. Uzupełnienia do znajomości mszyc (Homoptera, Aphidodea) Lubelszczyzny. Ann. UMCS, C, 28: 301-326.
8. Pogorzelska-Lipnicka J. 1958. Materiały do znajomości wyrosli z okolic Lublina. Ann. UMCS, C, 12: 45-56.
9. Ruszkowski J. 1933. Wyniki badań nad szkodliwą fauną Polski na podstawie materiałów z lat 1919-1930. Roczn. Ochr. Rośl., B, Warszawa, 1: 1-545.

10. Ruszkowski J., Strawiński K. 1935. Rośliny ozdobne i lekarskie obserwowane w Polsce w latach 1931-1933. Roczn. Ochr. Rośl., B, Warszawa, 2: 161-176.
11. Strawiński K. 1948. Owady obserwowane na roślinach leczniczych w województwie lubelskim. Ann. UMCS, E, 3: 289-345.
12. Strawiński K. 1950. Owady przenoszące wirusy spotykane na terenie województwa lubelskiego. Ann. UMCS, E, 5: 251-275 + 5 nlb.
13. Szelegiewicz H. 1967. Materiały do fauny mszyc (Homoptera, Aphidodea) Polski II. Fragm. Faun., 14: 45-91.
14. Szelegiewicz H. 1968. Mszyce (Aphidodea). Kat. Fauny Polski. Część 21, z. 4. Warszawa, PWN 316 ss.
15. Szelegiewicz H. 1976. Aphid species (Homoptera, Aphidodea) new to the Polish fauna. Fragm. Faun. 14: 45-91.
16. Szelegiewicz H. Przegląd systematyczny mszyc Polski. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol., 208: dodatek, 40 ss.
17. Śliwa-Łobaza Z. 1976. Przyczynek do znajomości mszyc (Homoptera, Aphidodea) Lubelszczyzny. Pol. Pismo Ent., 46: 757-761.

Ежи Ахремович

МАТЕРИАЛЫ К ИЗУЧЕНИИ ФАУНЫ ТЛЕЙ ЛЮБЛИНСКОГО РЕГИОНА

Р е з ю м е

В работе сообщается список 125 видов тлей собранных главной частью из региона Люблинская Возвышенность. Среди них находится несколько видов едва второй раз обнаруженных из Польши: *Forda formicaria* Heyd., *Subsaltusaphis lambersi* (Qued.), *Aphis pollinosa* Walk., *A. salviae* Walk., *Linosiphon galii* (Mam.-Sol.), *Uroleucon ensifoliae* (Holm.). Более чем половина - 65 видов (отмеченных звездочкой) это виды в первый раз зарегистрированные из этого региона.

Jerzy Achremowicz

MATERIALS TO THE KNOWLEDGE OF THE APHID FAUNA
(HOMOPTERA, APHIDODEA) FROM THE LUBLIN REGION

S u m m a r y

A survey of 125 species of the aphids collected in the Lublin Region, mainly from the Lublin Highland is given. In its number the

species a second time registred to Poland: *Forda formicaria* Heyd., *Subsaltusaphis lambersi* (Qued.), *Aphis pollinosa* Walk., *A. salviae* Walk., *Linosiphon galii* (Mam.-Sol.), *Uroleucon ensifoliae* (Holm.) are listed. The main part of the whole number (64 species) they are species which have not been reported from that Region until now.